

Hz. Pîr Mevlânâ
Celâleddin Rûmî

18 BEYÎT

DİNLE

M. FATİH ÇITLAK

SÜFİ
KİTAP

18 BEYİT DİNLE

Eserin Özgün Adı: Mesnevî'nin İlk 18 Beytinin Şerhiyle Sesleniş
M. Fatih Çıtlak

SUFİ KİTAP | 71

tasavvuf sohbetleri | 19

editör PINAR ZENCİN / SALİHA ŞİŞMAN

kapak tasarımı RAVZA KIZILTUĞ

1. baskı Pendik Belediyesi Kültür Yayınları, 2010

2. baskı Konya Büyükşehir Belediyesi, 2011

4. baskı Mayıs 2020, İstanbul

isbn

ISBN 978-605-5215-21-7

9 786055 215217

SUFİ KİTAP

Cağaloğlu Alemdar Mahallesi,
Alayköşkü Caddesi, No: 5

Fatih / İstanbul

Telefon: (0212) 511 24 24

sufi.com.tr

sufi@sufi.com.tr

   sufikitap

Kültür Bakanlığı Yayincılık

Sertifika No: 12364

BASKI VE CİLT

Mega Basım
Cihangir Mah. Güvercin Cad.
No: 3 Baha İş Merkezi
Avcılar/ İstanbul
Telefon: (0212) 412 17 00
Matbaa Sertifika No: 44452

YAYIN HAKLARI

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak
Timaş Yayın Grubu bünyesinde
faaliyet gösteren Sufi Kitap'a aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak
gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

- 7 Önsöz
- 19 Hazret-i Pîr Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin Hayatı
- 31 Hazret-i Pîr'in Ailesi
- 33 Hakikatleri Şiirle Anlatmak
- 37 Hz. Pîr'in Namazı
- 41 Hz. Pîr ve Semâ
- 52 İlk 18 Beytin Şerhi

NAAT-I MEVLÂNÂ

*Allah'a dost, hak Resûl'sün, hâlik-i yektâ ki sen,
Sen seçilmiş, Hakk elinden pâk ü bîhemtâ ki sen!*

*Nâzenîn-i Hazret-i Hakk, sadr-i, bedr-i kâinat;
Enbiyanın gözde nûrsun, bizde nûr, imlâ ki sen!*

*Hem Mirâc ânında Cibril, etti yoldaşlık sana;
Bastığın yerdir dokuzluk kümbedi hadrâ, ki sen!*

*Yâ Resûlallah bilirsin, ümmetin âciz senin;
El, ayaksız âcizin; rehber de sen, mevlâ ki sen!*

*Sen, nebilik bağda selvi; marifetten ilkbahar;
Sen, şeriat bağının gül, bülbülü bâlâ ki sen!¹*

1 Şiirin manzum çevirisi muhterem hocamız Ahmet Metin Şahin'e aittir.

Hazret-i Pîr Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin Hayatı

Bismillâhi'r-rahmâni'r-rahîm

Cenâb-ı Pîr Hazret-i Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (kaddesallahu sırrahû), 1200'lü yılların ilk senelerinde günümüzde Afganistan sınırları içinde bulunan Belh şehrinde dünyayı teşrif ettiler. Hazret-i Pîr'in doğum tarihi konusunda değişik malûmatın bulunması ile birlikte bütün kaynaklar 1200 ile 1207 yılları arasında tarih düşmektedirler. Yaygın kanaat ise 6 Rebü'l-evvel 609 - 30 Eylöl 1207 tarihinde birleşmektedir.

Belh şehri, o yıllarda henüz Moğol istilasına uğramamış, camileri, medreseleri, sarayları ile ün salmış, İpek Yolu üzerinde tüccarların buluştuğu, iktisaden gelişmiş, en önemlisi ilim merkezi konumunda ve Harezşah tarafından yönetilen bir başkent idi.

Hazret-i Mevlânâ'nın muhterem pederleri Ahmet Hatibî oğlu Hüseyin Hatibî oğlu Muhammed'dir. Bahâüddîn Veled namıyla tanınmış, Sultanü'l-ulemâ lakabıyla bilinmiş bu zâtın nesebi Hazret-i Sıddîk Ebû Bekir Efendimiz'e uzanmaktadır. Bahâüddîn Veled Hazretleri'nin validesi de Harezşah haneda-

nına mensup bir hanımdır ancak hanedanlığın hangi sultanına mensup olduğu bilinmemektedir. Hazret-i PİR'in muhtereme valideleri ise Mümüne Hatun isminde bir hanımdır ve Belh emîrinin kızıdır.

Hazret-i PİR'in ismi Muhammed, lakabı Celâleddîn'dir. Bundan başka Hüdavendigâr ve Mevlevî lakabı ile de yâd edilir. Mevlevî lakabı günümüz kullanımından farklı olarak o devirde sûfiler arasında Hakk âşıklarına, hakikat ehli, gönölü uyanık kimselere tahsis edilmiş bir söyleyiştir. En meşhur lakabı Mevlânâ ise 'Bizim Efendimiz' mânâsına gelir ki halkın, sevdikleri velî zâtları bu isimle yâd ettikleri bilinmektedir. Hazret-i PİR'e sadece 'Mevlânâ' da denildiği gibi dünya hayatlarının uzunca bir bölümünü Anadolu'da geçirmeleri sebebiyle kendileri; 'Mevlânâ-yı Rûm', 'Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî' yahut sadece 'Rûmî' diye de anılmaktadır.

Hazret-i PİR'in ilk hocası ve ilk şeyhi Sultânü'l-ulemâ Bahâüddîn Veled Hazretleri'dir. Bahâüddîn Veled Hazretleri Kübreviyye tarikatına mensuptur ve Necmüddîn-i Kübra Hazretleri'nin halîfesidir. Sultânü'l-ulemâ (Âlimlerin Sultanı) lakabını mânâ âleminde bizzat Hazret-i Peygamber^(sas)'den almıştır. Ertesi gün, aynı rüyayı gören üç yüz âlimin, rüyalarını anlatmak üzere Bahâüddîn Veled Hazretleri'nin medresesine geldikleri bilinmektedir. Ahlâk-ı Muhammedî ile nurlanmış bir velî ve âlim olan Sultânü'l-ulemâ Hazretleri halk tarafından çok sevilmiş, hürmet görmüştür.

Kendini insanları irşad etmeye adayan bu zât, güzel konuşmasıyla ünlenmiş, sohbetler tertip etmiş ve doğru olanı söylemekten hiçbir zaman çekinmemiştir. Devrinde Yunan felsefesinin etkisi altında kalan âlimleri ve padişahları, Muhammedî yolda

olmadıkları konusunda uyaran konuşmalarıyla îman sahibi halk tarafından el üstünde tutulmuş, fakat aynı sebeple Hazret'in değerini anlayamayan ve felsefî akıma kapılıp akla kıymet veren âlimler tarafından da kıskanılmıştır. Kübreviyye tarikatı mensupları ile arası iyi olmayan Harezmsâh'ın yüzüne karşı, onun yürüdüğü yolun Muhammedî yol olmadığını, sapıklık içinde olduğunu söylediği bilinmektedir. Sultânü'l-ulemâ tarafından tenkit edilen âlimler ve halkın teveccühünü bir tehdit olarak gören Harezmsâh, Bahâüddîn Veled Hazretleri'nden çekinmekteydiler. Bu durum karşısında Sultânü'l-ulemâ Bahâüddîn Veled Hazretleri, fitneye sebep olmamak kastıyla göç kararı almış, en yakın mürîdleri, halîfeleri ve ailesini yanına alarak (tahmini 1221 senesinde) Belh şehrinden ayrılmıştır.

Sultânü'l-ulemâ Bahâüddîn Veled ve beraberindekilerin Nişâbur üzerinden Bağdat'a, oradan Mekke-i Mükerrreme'ye gelerek hacc yaptıkları, sonrasında gittikleri Medine-i Münevvere'de Âlemlerin Sultanı'nı ziyaret ettikleri bilinmektedir. Kayıtlara göre kabile, hacc dönüşü Kudüs'te Mescidü'l-Aksâ'yı ziyaret ettikten sonra Şam, Halep, Malatya, Erzincan ve Akşehir üzerinden şimdiki ismi Karaman olan Larend'e'ye kadar geldi. Gittikleri pek çok yerde beldenin emîri, halîfesi tarafından karşılanan, sohbetleriyle halk tarafından da itibar ve sevgi gören ancak bütün ısrarlara rağmen bir yerde iki üç günden fazla, özellikle de medrese harici bir yerde konaklamayan Sultânü'l-ulemâ, Larend'e emîri, Hak âşığı ve faziletli bir zât olan Emîr Musa Bey'in hürmeti ve kendisi için kısa zamanda bir medrese inşa ettirmesi sebebiyle Larend'e'ye yerleşmiştir. Bazı kaynaklarda, Akşehir'de de kendileri adına bir medrese inşa olunup Sultânü'l-ulemâ'nın burada dört sene ders okuttuğu geçmektedir.

Bu yolculuk sırasında Hazret-i PİR için önemli şahsiyetlerden biri olan Feridüddîn-i Attar Hazretleri'yle buluşmaları dikkate değerdir. Hacc yolunda ilk önemli durakları olan Nişâbur'da, Necmüddîn-i Kübra Hazretleri'nin bir diğere halîfesi Feridüddîn-i Attar ile Bahâüddîn Veled Hazretleri buluşmuş, bu buluşmada Feridüddîn-i Attar Hazretleri'nin Mevlânâ Celâleddîn Efen-dimiz hakkında Sultânü'l-ulemâ'ya; "Umarım ki senin bu oğlun yakın zamanda âlemde ilâhî aşkla yanacak, gönüllere ateş salacaktır." veya "Senin bu oğlun çok zaman geçmeyecek âlemde yüreği yanıkların yüreğine ateşler salacaktır." dediği kaynaklarda yer almıştır. Bu buluşmada Feridüddîn-i Attar Hazretleri Cenâb-ı PİR'e *Esrarnâme* isimli mesnevîsini hediye etmiştir. Hazret-i PİR seneler sonra yazdırdığı *Mesnevî*'sine bu *Esrarnâme*'den hikâyeler almış, *Dîvân-ı Kebîr*'inde de; "Attar ruh idi, Senayî de onun iki gözü. Biz hakikat meydanına Senayî ve Attar'dan sonra geldik, onları izledik." beytini dile getirerek Feridüddîn-i Attar Hazretleri'ni yâd etmiştir.

Bahâüddîn Veled Hazretleri Larende'de yedi sene ders okuttuktan sonra Selçuklu Hükümdarı Alaeddîn Keykubat'ın daveti üzerine 1229 yılında Konya'ya yerleşmiştir. Selçuklu hükümdarı, sarayında verdiği büyük bir davette tahtını ve tacını Sultânü'l-ulemâ'ya terk etmek istediye de Hazret-i Bahâüddîn Veled bu teklifi kabul etmeyip yine medresesine gitmiş, ders okutmuştur. 1231 senesinde Konya'da âlem-i âhirete geçmiştir.

Hazret-i PİR, muhterem pederi, hocası ve şeyhi Sultânü'l-ulemâ'nın vefatından sonra bir sene şeyhsiz yaşamıştır. Daha sonra Konya'ya gelen Bahâüddîn Veled Hazretleri'nin halîfesi Seyyid Burhâneddîn Muhakkık Tirmizî Hazretleri'nin; "Bilgide eşin yok, üstün ve seçkin bir kişisin. Fakat baban hal sahibi idi. İstiyorum ki şeyhim olan babandan bana ulaşan hakikatleri

sen de benden alasin. Vakit geçirmeden senin dervişlik yoluna girmen gerek. Ledün ilminde ilerlemen lazımdır.” sözleri üzerine ona teslim olmuş ve Belh’te mürebbiliğini yapan Seyyid Burhâneddîn Hazretleri’nin bendesi olup terbiyesi altına girmiştir.

Seyyid Burhâneddîn Hazretleri, Cenâb-ı Pîr’e ilmini derinleştirmesi için Halep ve Şam’a gitmesini tavsiye etmiş, Hazret-i Pîr de bunun üzerine Halep’te Kemaleddîn İbnü’l-Adîm’den ders görmüş, aklî ve naklî ilimlerden icâzet almıştır. Şam’da da Muhyiddîn İbnü’l-Arabî, Sa’deddîn-i Hammûye, Osman-ı Rûmî, Evhadüddîn-i Kirmânî ve Sadreddîn Konevî ile uzun müddet sohbet ettiği belirtilir. Hazret-i Pîr buradan döndükten sonra Seyyid Burhâneddîn Hazretleri, ‘ledün ilminden inciler saçması’ için onu halvete sokmuş, ona peş peşe üç erbain (40 gün) çıkarttırmış, ardından irşad için icâzet vermiştir. Seyyid Burhâneddîn Hazretleri 1241 senesinde vefat etmiştir.

Burhâneddîn Tirmizî Hazretleri’nin terbiyesi altında seyr ü sülûkunu tamamlamış olan Hazret-i Pîr, şeyhinin vefatından sonra medresede ders vermeye, talebe yetiştirmeye başlamış, bir taraftan da müridlerine mürşidlik yapmıştır. Halkın gönlüne taht kuran Hazret-i Mevlânâ’nın, Seyyid Burhâneddîn Hazretleri’nin vefatından beş yıl kadar sonra Konya’da Şems-i Tebrizî ile karşılaştığı kayıtlarda yer almaktadır.

Şems-i Tebrizî, kâmil bir insan oluşu sebebiyle ‘Kâmil-i Tebrizî’ diye anılmış, birçok yer dolaştığı için kendisine; ‘Şems-i Perende’ (Uçan Şems) de denilmiştir. Şems-i Tebrizî’nin sıradan tüccarlar gibi giyinip seyahatleri sırasında tekkeler ve medreseler yerine hanlarda konaklamayı tercih ettiği, halini, kerametini herkesten saklayıp bir beldede tanınacak olursa he-

men oradan ayrıldığı, kaldığı hanlarda oda kapısına pahalı kilit asıp içeride tek bir hasırla yaşadığı kaynaklarda yer almaktadır. Midhat Bahârî'nin *Sipehsâlar* tercümesinde Şems-i Tebrizî'nin; ‘Daha hayatta iken Cenâb-ı Hakk’a yakın olmak saadetine eren, velîlerin sultanı, âriflerin kutbu, nebîlerin vârisi, Hakk’ın sevdiklerinin baş tacı, keşif sahibi, hal sahibi bir insan-ı kâmil, Allah’a yakınlıkta Musa^(as)’nın meşrebinde, uzlette İsa^(as)’nın huyunda’ olduğu yazmaktadır. Hazret-i Şems, Cenâb-ı Pîr’i tanıyınca; “Ben aradığımı Hüdâvendigârım Mevlânâ’da gördüm.” deyip Konya’da kalmıştır.

Hazret-i Pîr ile Şems-i Tebrizî buluştuktan sonra Selâhaddîn Zerkubî Hazretleri’nin hücrelerinde altı ay sohbet etmişlerdir. Sultan Veled; “Mevlânâ, Şems’in yüzünü görünce sınırlar ona açıldı. Görülmemiş şeyler gördü. Kimsenin duymadıklarını duydu. Âdetâ Mevlânâ’nın gölgesi, Şems’in yüzünün nurunda yok oldu.” sözleriyle *İbtidanâme*’sinde bu durumu ifade etmiştir. Hazret-i Mevlânâ’nın Tebrizli Şems Hazretleri’yle karşılaşmasından sonra halkla alakasını kesmesiyle, halk ve müridlerinin büyük bir kısmı kim olduğunu bilmedikleri, kendilerini Mevlânâ’dan ayıran Şems-i Tebrizî’ye haset edip onu kınamaya, sonra da açıkça onun dedikodusunu yapmaya başlamışlardır. Hazret-i Şems, işlerin çığırından çıktığını görüp herkesin kendisine düşman olduğunu fark edince 15 Şubat 1246 tarihinde ansızın ortadan kayboluvermiştir. Şems-i Tebrizî, Konya’da tam 15 ay 20 gün kalmıştır.

Şems-i Tebrizî’nin gitmesinden sonra Cenâb-ı Pîr çok üzüлüp buna sebep olanların yüzlerine dahi bakmayınca, durumun eskisinden de kötü olduğunu gören zevât yaptığından pişman olup Hazret-i Mevlânâ’dan af dilemiş, Cenâb-ı Pîr de onları affetmiştir. Bir müddet sonra Şems-i Tebrizî Şam’dan bir mek-

tup gönderince kendisinin oraya gittiği anlaşılmış, Hazret-i Mevlânâ, oğlu Sultan Veled'i Şems Hazretleri'ni getirmesi için Şam'a göndermiştir. Mevlânâ ve Şems arasındaki ilişkiyi Musa ile Hızır arasındaki ilişkiye benzeten Sultan Veled Hazretleri, Hazret-i Musa'nın peygamber olmasına rağmen Hazret-i Hızır'ı araması gibi Hazret-i Mevlânâ'nın da devrinde ulaştığı makama ulaşmış hiçbir kimse bulunmadığı halde Hazret-i Şems'i aradığını söyler.

8 Mayıs 1247 tarihinde Tebrizli Şems Hazretleri tekrar Konya'ya geldiler. Af dileyenlerin özrünü Hazret-i Şems de kabul etmiş ve bu sefer Hazret-i Mevlânâ'nın medresesindeki hücrelerinde altı ay boyunca ma'rifetullahı için sohbet etmişlerdir. Bu sırada yanlarına Şeyh Selâhaddin Zerkubî ve Sultan Veled Hazretleri'nden başka kimsenin girmesine müsaade etmemişlerdir.

Bir müddet sonra yine dedikodular başlayınca Şems-i Tebrizî'nin Sultan Veled'e; "Bu sefer öyle bir gidiş gideceğim ki kimse izimin tozunu bulamayacak. Onu mutlaka bir düşmanı öldürdü diyecekler." dediği rivayet edilmiştir. Farklı kaynaklarda Şems-i Tebrizî'ye suikast düzenlendiğine dair bilgilere yer verildiyse de nasıl olduğu kesin olarak bilinmemekle beraber Tebrizli Şems Hazretleri 1247 senesinin Aralık ayının bir perşembe günü yeniden ortadan kaybolmuştur.

Hazret-i Mevlânâ, Şems-i Tebrizî Hazretleri'nin kayboluşunun ardından, bazı kaynaklara göre iki, bazılarının göre ise dört kere Şam'a gitmiş, onun izini aramıştır. Sultan Veled'in tâbiriyle onun ayrılığında sonra âdetâ deli olmuş, fetva veren şeyh, aşkla şair kesilmiştir. Gece gündüz semâ eden, feryâdını büyük küçük herkese duyuran Hazret-i Mevlânâ, eline geçen altını, gümüşü çalgıcılara verip nesi varsa bağışlamaktadır. Sultan

Veled'in *Maarif* isimli eserinde geçen şu bahis dikkate değerdir: "Birisi Mevlânâ'ya 'Şemseddîn'i gördüm.' dedi. Mevlânâ üstündeki elbiseleri ona bağışladı. Mevlânâ'ya 'Bu adam yalan söylüyor. Verdiği haberin aslı yok. Neden elbiselerini ona bağışladın?' dediler. Mevlânâ buyurdu ki; 'Bu verdiklerimi zaten yalan söylediği için verdim. Eğer doğru söyleseydi, ona canımı verirdim.'"

Hazret-i Pîr, Şems-i Tebrizî'nin ardından Şeyh Selâhaddîn-i Zerkubî Hazretleri'nde teselli buldu. Zerkubî Hazretleri, Seyyid Burhâneddîn Hazretleri'ne intisab etmiş, sûfilik yolunda ilerlemiş ve hilâfet alarak şeyhlik makamına yükselmiştir. Seyyid Burhâneddîn Hazretleri şöyle demiştir: "Ben, Şeyhim Sultânü'l-ulemâ'dan iki büyük nasip aldım. Biri fasih, güzel söz söylemek, öbürü de güzel hal. Güzel söz söyleme kabiliyetini Mevlânâ Celâleddîn'e verdim, çünkü onun halleri pek çok. Halimi de Şeyh Selâhaddîn'e verdim, çünkü onun hiçbir hali yok."

Hazret-i Pîr, Selâhaddîn-i Zerkubî Hazretleri'ni kendi yerine halîfe, şeyh seçmiştir. Sultan Veled Hazretleri bu durumu şöyle dile getirir: "Selâhaddîn'de Şems'in nurunu, mazhariyetini bulunca dostlarına; 'Artık benim kimse ile işim yok. Başımda şeyhlik havası da esmiyor. Bundan sonra şeyhiniz Selâhaddîn'dir. Hepiniz onun rızasını dileyin. Ona iktidâ edin. Ona uyun.' dedi. Beni de çağırıp dedi ki; 'Selâhaddîn'in yüzüne iyice bir bak, Şemseddîn'in ta kendisi. Artık sen de ona uy.' Babamın emrini canla başla kabul ettim, ben de Selâhaddîn Hazretleri'ne uydum."

Selâhaddîn-i Zerkubî Hazretleri ümmî bir velîdir. Vaktinde Şems-i Tebrizî Hazretleri'ni çekemeyen kimseler, şimdi de Cenâb-ı Pîr'in Zerkubî Hazretleri'nde gördüğünü görememiş,

kendi körlüklerine bakmadan Zerkubî Hazretleri'ni beğenme yolunu tutmuşlardır. Sultan Veled Hazretleri bu durumu *İbtidanâme* isimli eserince açıkça beyan etmiştir. Kendilerine yol gösterecek seviyede olmadığına kanaat ettikleri Zerkubî Hazretleri'ni ortadan kaldırmak için bir araya gelip and içerek karar vermişlerdir. Bu kötü niyet Zerkubî Hazretleri'nin kulağına kadar gelmiş, hazret durumu gülümseyerek karşılamış ve “O körlerin, îmansızların, Hakk’ın emri olmadıkça bir saman çöpünün bile yerinden kimıldamayacağını bilecek kadar olsun Hakk’tan haberleri yoktur. Hakk’ın emri olmadan beni öldürmeye, kanımı dökmeye kim kalkışabilir?” demiştir. Şeyh Selâhaddîn Hazretleri çok sakin, temkinli bir zâttir. Sultan Veled onu şöyle anlatmıştır: “Mevlânâ’nın coşkunuğu onun sayesinde yatıştı. Onun irşadı başka bir çeşitti. Tesiri herkesten fazlaydı. Erenlerden yıllarca müddetle elde edilen şey, ondan bir anda, bir nefeste elde edilirdi. Dilsiz dudaksız sırlar söylerdi.”

İlk başta Zerkubî Hazretleri'ni anlamayanlar yaptıkları dedikodulardan utanmış, nihayet yine hep beraber bir karara varmış, Hazret-i Mevlânâ’dan ve Hazret-i Zerkubî’den ayrı ayrı özür dilemiş ve affedilmişlerdir.

Selâhaddîn-i Zerkubî Hazretleri 1 Muharrem 657 - 1258 senesinde âlem-i âhirete göçmüş ve vasiyeti gereği cenazesi, mezarına def çalınıp semâ edilerek götürülmüştür.

Şeyh Selâhaddîn-i Zerkubî Hazretleri’nden beş sene kadar sonra Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri Cenâb-ı Pîr’e hem-dem ve halîfe olmuştur. Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri; “Kürt yatım, Arap kalktım.” sözüyle meşhur Şeyh Taceddîn Ebu’l-Vefa Hazretleri’nin torunudur. Babası ise Konya ve civarında

yurt edinmiş ahîlerin başkanı Ahî Türk'tür. Bu sebeple Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri'ne Ahî Türkoğlu da denilmiştir.

Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri'nin babası vefat ettikten sonra yerine onu geçirmek istedilerse de Hazret-i Çelebi kendisine uyan ve tâbi olmak isteyen bütün adamlarıyla beraber Hazret-i Mevlânâ'nın eşiğine baş koymuştur. Nesi varsa hepsini Hazret-i Mevlânâ'ya bağışlamıştır. Hazret-i Pîr de Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri'ne olan bağlılığıyla, onun olmadığı bir mecliste neşelenmemiş, ancak o gelirse gülen cemâlini göstermiştir. Hazret-i Mevlânâ eline ne geçse bir puluna dahi dokunmadan derhal Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri'ne göndermiş, gönderdiklerini herkese Çelebi Hazretleri dağıtmıştır.

Hazret-i Mevlânâ bir gün Çelebi Hüsâmeddîn'in evine erzak taşıyan bir adama; "Keşke ben senin yerinde olaydım, sen de benim yerimde olsaydın." demiş, Hüsâmeddîn Hazretleri gibi büyük bir Hakk âşığına hizmet ettiği için cübbesini çıkarıp ona hediye etmiştir.

Şüphesiz Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri'nin görünen en büyük hizmeti *Mesnevî-i Şerîf*'in vücuda gelmesine sebep olmasıdır. Bir gece Hüsâmeddîn Hazretleri Hazret-i Mevlânâ'ya gazellerinin çokluğundan dem vurup dervişlere yol gösterecek bir eser kaleme almasını niyaz etmiştir. Çelebi Hazretleri'nin bu sözleri üzerine Hazret-i Pîr sarığının arasından kendi el yazısıyla önceden yazmış olduğu *Mesnevî-i Şerîf*'in ilk on sekiz beytini çıkarmış; "Çelebi, eğer sen yazarsan ben söylerim." demekle müjdeyi vermiştir. Böylelikle *Mesnevî-i Şerîf* yazılmaya başlanmış ve bundan sonra günler, özellikle de geceler Hazret-i Pîr'in söylemesi, Hazret-i Çelebi'nin kaleme almasıyla geçmiştir.

Mesnevî-i Şerîf'in ilk cildi tamamlandıktan sonra Çelebi Hazretleri'nin refİKası vefat etmiş, Hazret-i Pîr, Hüsâmeddîn Çelebi Hazretleri'nin üzüntüsü küllenene kadar *Mesnevî-i Şerîf*'in yazımına iki sene ara vermiştir. Daha sonra aynı şekilde diğer ciltler yazılmıştır. *Mesnevî-i Şerîf* içinde pek çok beyitte Çelebi Hüsâmeddîn Hazretleri'ne medh ü senâ vardır. Hazret-i Pîr altıncı ciltteki bir beytinde *Mesnevî-i Şerîf*'in ismini koymuş, ona *Hüsâmînâme* demiştir.

Hazret-i Pîr'in Ailesi

Hazret-i Pîr ilk evliliğini Larende'de Sultânü'l-ulemâ'nın müridlerinden Hâce Şerâfeddîn Semerkandî'nin kızı Gevher Hatun'la yapmış, bu evlilikten Sultan Veled ve Alâeddîn Çelebi doğmuşlardır. Gevher Hatun vefat ettikten sonra ise Kira Hatun isminde Şemseddîn Yahya adında bir oğlu bulunan dul bir hanımla evlenmiştir. Bu evliliklerinden de Emîr Muzafferuddîn Âlim Çelebi ve Melike Hatun dünyaya gelmiştir.

Ortanca oğlu Alaeddîn Çelebi 1262 senesinde vefat edip dedesi Sultânü'l-ulemâ'nın kabrinin sağ tarafına defnedilmiştir. Küçük oğlu Muzafferuddîn Âlim Çelebi 1277'de vefat edip babacığının mübarek kabrinin ön tarafına sırlanmıştır. Melike Hatun 1306 senesinde göçmüş, Emîr Âlim Çelebi'nin kabri yanına defnedilmiştir. Hazret-i Pîr'in soyu Sultan Veled Hazretleri'nden yürümüştür.

Hakikatleri Şiirle Anlatmak

Cenâb-ı Pîr Hz. Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Efendimiz'in, hakikatleri kendi lisanından şiirle anlatmasının hikmetini, *Şipehsâlar* risalesinde Feridun bin Ahmed Efendi nakletmektedir. Bu nakil, aynı zamanda Hazret-i Pîr'in *Fîhi Ma Fîh* isimli kitabından aktarılmıştır. Cenâb-ı Pîr buyuruyor ki, "Kimsenin benden incinmesini istemem, bu benim mizacımdandır. Mesela bazı kimseler semâda bana çarparlar dikkatsiz davranırlar. Yanımda bulunan dostlarım da bu çarpanları derdest etmeye çalışır, onlara müdahalede bulunurlar. Lâkin bu benim hoşuma gitmez. Yüz defa söylemişimdir, 'Benim yüzümden kimseye çatmayın, onları inciterek söz söylemeyin. Ben bu çarpan kişilerden memnunum, razıyım.' Ben gönül almayı isterim hatta bu sebepten dolayı yanıma gelen dostların canı sıkılmasın diye şiir söylerim. Zira şiir söylemeyi bir süre bırakıyorum, ama yanıma gelenler şiir söylememi arzu ediyorlar. Ben nerdeyim şiir söylemek nerde! Ama bir Türk gelip bana 'Ey sen, kimsin?' der. Mülkün asıl sahibi olan Allah vücûdumdaki en ince kılıma kadar açık gizli her şeyimi biliyor. Rabbim de biliyor ki Türk kim, Tacik kim, Rum ve zenci kim? Ben bunları ayırmam ve bilmem ki!

Vallahi ben şiirden bıkmışım. Hatta bence şiirden beter bir şey yok. Buna rağmen şiir söylemekteki halim kendisine misafir gelen bir adamın işkembe çorbası isteyen konuğuna ikram için işkembe temizlemesine benzer. Ev sahibi onun memnun olması için böyle bir işe kalkışır. İşte ben de şiir söylemek zorunda kalıyorum. Yıldızların kâsesinden dünyanın sofrasından el çekmişim de dilenci yüzlüler için kâseler yalıyorum.

İnsan bir şehirde hangi mal satılıyorsa ona uygun bir mal alıp satmalı. Uzun süre tahsil ettin, ilim uğrunda ne kadar çok zorluk çektin, peki niçin? Yanıma üstün insanlar, akıl sahibi, ilimde tahkik ehli olan ve inceden inceye meseleleri fark eden kişiler gelsin diye. Fakat Cenâb-ı Hakk muradı îcabı bütün âlemleri burada topladı. Bu durumda ben ne yapabilirim! Hicret etmeden evvel yaşadığım memlekette şairlikten daha ayıp bir iş yoktu. Şayet ben memleketimde kalsaydım oradaki zâtlar gibi olup ders okutarak, vaaz vererek ve kitap yazarak ömrümü geçirecektim. Buradaki durumum ise şuna benzer: Hekim hastasının, ilaç içmekten bıktığını görünce ilacı şerbetin içine karıştırır, öylece hastanın tedavi olmasını sağlar. Çünkü hastayı ilaç almaya ikna etmek mümkün değildir. İşte ben şiir söyleyerek hastaya şerbetle ilaç vermekteyim.”

Hız. Pîr’in bu sözlerini nakleden kırk senelik mürîdi Feridun bin Ahmed Hazretleri sözlerine şöyle devam ediyor: Hz. Mevlânâ Efendimiz’in sözleri zâhir görünüşüyle şiirdir. Ancak baştan başa Kur’ân tefsiri ve hadîs şerhi yani tevhîddir. Bazen onların sırları, hakikatleridir bazen de mânâlardır, tevhîd sülûkunun kaidelerini açıklamadır. Nitekim kendileri buyururlar: “Bizden sonra şeyhiniz *Mesnevî*’dir, gerçekten talip olanları bu *Mesnevî* kitabı eğitir ve yetiştirir.” Cenâb-ı Pîr’in buyurduğu bu hakikat bugün aşikârdır. Lâkin can, masivâ muhabbetinden kesilmedik-

çe ve hakîkî tevhîd eder bir hale bürünmedikçe *Mesnevî*'den bir koku alamaz. Kendi kısır aklıyla bu eseri değerlendirmeye kalkanlar, *Mesnevî*'yi “mîşnevi” yani “dinlenmez” yaparlar. Halbuki Hz. Pîr Efendimiz âdetâ her bir beytinde, şeyhlerin hakîkî vechelerini ve âlimlerin kastettikleri mânâyı beyân etmek niyetiyle bu eseri kaleme almıştır.

Mesnevî-i Mânevî'yi bir şiir ve edebiyat kitabı olarak görmek, Cenâb-ı Pîr'i aşkından ve muhabbetinden durmadan şiir söyler zannetmek, yukarıda beyân edilenlere göre bu mânevî ruhtan ne kadar uzak ve ne kadar acınacak bir durumdur! Böyle muhteşem bir eser, Allah Teâlâ'nın lütfu olarak bir velînin nefesinden bizlere erişmişken, elimizde böyle güzel bir tefsir ve tevhîdin hakîkati beyânı varken başka türlü vehimlerle *Mesnevî*'yi nefsin hevâ ve hevesine uydurmak bu büyük nimete karşı ne kadar vahim bir şükürsüzlüktür!

Mesnevî-i Mânevî'yi kendi çarpık görüşlerine göre değersiz kılmaya çalışanlarla Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîfleri kendi hevâ ve hevesine göre tefsir etmeye çalışanlar, ne acayıptır ki aynı vadiye gezerler. Bir başka deyişle Kur'ân ve hadîs ölçülerini insaf, iz'an ve îmanla anlamaya gayret eden saf sîneler, Hz. Pîr'in sözlerinde de aynı neşe ve muhabbeti fark eder ve onlardan mânevî zevk alırlar.

Hz. Pîr'in tabiriyle *Mesnevî-i Mânevî* vahdet (birlik) dükkânıdır. Bu ücretsiz, külfetsiz, mihnetsiz ve mühletsiz yani karşılıksız ikram edilen dükkânda tevhîdden başka bir şey yoktur aslında. Lâkin köre renk, sağıra ahenk yoktur.

Bu mevzu' u hulâsa edecek sözü Cenâb-ı Pîr gülşenin nazlı goncası Sultan Veled'in lisanından duymaktayız. Sultan Veled Hazretleri evliyânın şiiriyle diğer şairlerin söyledikleri arasında-

ki farkı “Evliyanın Őiri tamamen Kur’ân tefsiridir.” buyurarak beyân etmişlerdir. Vesselâm.